

Homo Virtualis

Vol 2, No 1 (2019)

Blockchain and disruptive technologies in social sciences: Interdisciplinary perspectives



Digital crime and crime within a digital environment: The child pornography case

Stylianos Sykas

doi: [10.12681/homvir.20195](https://doi.org/10.12681/homvir.20195)

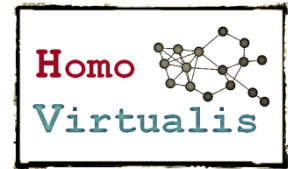
Copyright © 2019, Sykas Stylianos



This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

To cite this article:

Sykas, S. (2019). Digital crime and crime within a digital environment: The child pornography case. *Homo Virtualis*, 2(1), 57–62. <https://doi.org/10.12681/homvir.20195>



Digital crime and crime within a digital environment: The child pornography case

Sykas Stylianos¹

Abstract: The constant transition to the digital world is not simple or problem-free. Along with the remarkable progress in real time borderless communication and the broad and immediate access to any information, one cannot help but notice that delinquency and crime took their chances. Regulating cyberspace, due to its limitless nature, proved difficult and quite challenging for the lawmakers worldwide. Especially, the issue of child pornography has become one of the thorns of our times. Even though the involvement of children in pornography has been taking place for many years and in various forms, the issue only became controversial and it attracted the attention of our societies and legal regimes as soon as the Internet proliferated and software related inventions contributed in the manufacturing of child pornography. This proposal presents a brief introduction to cybercrime as defined by legal entities, addresses the controversial issue of real and virtual child pornography and proposes the involvement of social sciences in regulating the matter.

Keywords: *cybercrime, child pornography, cyberlaw, cyberpsychology*

¹ Lawyer; PhD candidate, Department of Psychology, Panteion University of Social and Political Sciences. E-mail: ssykas@gmail.com.

Ψηφιακή παραβατικότητα και παραβατικότητα σε ψηφιακό περιβάλλον: Η περίπτωση της παιδικής πορνογραφίας

Στυλιανός Συκάς¹

Περίληψη: Η μετάβαση στον ψηφιακό κόσμο δεν είναι ούτε απλή ούτε χωρίς προβλήματα. Μαζί με την αξιοσημείωτη πρόοδο στην, χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς, επικοινωνία σε πραγματικό χρόνο και την άμεση και ευρεία πρόσβαση στην παντός τύπου πληροφορία, έκαναν την εμφάνιση τους η παραβατικότητα και το έγκλημα. Η ρύθμιση του κυβερνοχώρου, από νομική πλευρά, εξαιτίας της άνευ ορίων φύσης του, αποτελεί μία δυνατή πρόκληση για τους νομικούς ανά τον κόσμο. Ειδικά, η περίπτωση της παιδικής πορνογραφίας καθώς και η νομική αντιμετώπιση της όταν αυτή λαμβάνει χώρα σε ψηφιακό περιβάλλον αποτελεί θέμα διαρκούς αντιπαράθεσης. Στην εισήγηση αυτή επιχειρείται μία συνοπτική παρουσίαση της έννοιας και των μορφών του κυβερνοεγκλήματος, με έμφαση σε αυτό της παιδικής πορνογραφίας στον κυβερνοχώρο ενώ, παράλληλα, επιχειρείται μία απεικόνιση της διαμάχης σχετικά με την σκοπιμότητα μη απαγόρευσης της εικονικής παιδικής πορνογραφίας. Τέλος, προτείνεται η ενεργή συμμετοχή και ανάμειξη των κοινωνικών επιστημών στην νομική οριοθέτηση του κυβερνοχώρου, εφόσον αυτό κρίνεται σκόπιμο.

Λέξεις-κλειδιά: κυβερνοέγκλημα, παιδική πορνογραφία, δίκαιο πληροφορικής, κυβερνο-ψυχολογία

Παραφράζοντας τον John Perry Barlow, έναν σύγχρονο αμερικανό ποιητή, δοκιμογράφο και ακτιβιστή του κυβερνοχώρου, το Σύνταγμα μίας χώρας έχει για τον κυβερνοχώρο τόση δύναμη όση μία απλή εγκύκλιος μίας Δημοτικής Αρχής. Δηκτικός αλλά και εύστοχος ο Barlow περιγράφει την έκταση, την ένταση και τη δυναμική του ολοένα διαμορφούμενου ψηφιακού περιβάλλοντος, έναντι του πραγματικού. Παράλληλα, καταδεικνύεται με καυστικό τρόπο η δυσκολία της θέσπισης κανόνων ή/και της νομοθέτησης ενός περιβάλλοντος παγκοσμίου, χωρίς σύνορα και με διαφορετικές κουλτούρες, τόσο κοινωνικές και πολιτιστικές, όσο και νομικές.

Η παραβατική συμπεριφορά στον κυβερνοχώρο εμπεριέχεται στον όρο «κυβερνοέγκλημα», ο ορισμός του οποίου δεν ήταν και συνεχίζει να μην είναι ούτε εύκολος ούτε απόλυτα εύ-

¹ Νομικός, Υποψήφιος Διδάκτορας, Τμήμα Ψυχολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. E-mail: ssykas@gmail.com

στοχος. Χαρακτηριστική είναι η αδυναμία της «Συνθήκης για το Κυβερνοέγκλημα» (Council of Europe, 2001), του Συμβουλίου της Ευρώπης να διατυπώσει έναν γενικό ορισμό. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, από την άλλη, επιχειρήθηκε ένας ευρύς ορισμός, κατά τον οποίο κυβερνοέγκλημα αποτελεί η χρήση δικτύου υπολογιστών, ή/και τεχνολογίας του διαδικτύου για τη διάπραξη ή διευκόλυνση διάπραξης ενός εγκλήματος (Association of Chief Police Officer of England, Wales & Northern Ireland, 2009). Στο ίδιο πνεύμα κινούνται το Υπουργείο Δικαιοσύνης των Η.Π.Α, το Κέντρο Αστυνομικής Έρευνας της Αυστραλίας και πλείστοι άλλοι φορείς, κρατικοί ή μη, που προσπάθησαν να ορίσουν ή/και να οριοθετήσουν την έννοια του κυβερνοεγκλήματος.

Αντίθετα, η καταγραφή και η ταξινόμηση των παραβατικών συμπεριφορών, που διαπράττονται με τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου, αποτυπώθηκε καλύτερα και με μεγαλύτερη σαφήνεια. Κοινά αποδεκτή, πλέον, είναι η άποψη ότι το ηλεκτρονικό έγκλημα χωρίζεται σε δυο κύριες κατηγορίες. Στην πρώτη, ο υπολογιστής ή/και το δίκτυο αποτελεί τον στόχο της εγκληματικής πράξης, ενώ στη δεύτερη, ο υπολογιστής ή/και το δίκτυο αποτελούν το μέσο για την τέλεση του εγκλήματος (Bosco et al., 2014). Σχετικώς, με την πρώτη κατηγορία εμπίπτουν τα αδικήματα σχετικά με την εμπιστευτικότητα, την ακεραιότητα και τη διαθεσιμότητα των ηλεκτρονικών συστημάτων και των δεδομένων. Ενδεικτικώς, αναφέρονται η παράνομη – χωρίς άδεια / εξουσιοδότηση – πρόσβαση, η παράνομη παρακολούθηση, η παρεμβολή στα δεδομένα, η παρεμβολή στο σύστημα και η κακομεταχείριση/αχρήστευση των συσκευών. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει αδικήματα όπως η πλαστογραφία και η απάτη, αδικήματα που αφορούν στο περιεχόμενο, όπως η παιδική πορνογραφία καθώς και αδικήματα σχετιζόμενα με την πνευματική ιδιοκτησία και συναφή δικαιώματα (Council of Europe, 2001). Από την, ως άνω, ενδεικτική και συνοπτική απαρίθμηση παραβατικών ενεργειών απουσιάζουν αδικήματα, όπως π.χ. η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών και η σωματεμπορία, τα οποία υπάρχουν και στον πραγματικό κόσμο και απλώς χρησιμοποιούν τον κυβερνοχώρο και τη δυνατότητα ασφάλειας μέσω της απόκρυψης, που παρέχεται, ως μέσο διακίνησης, διάδοσης και επέκτασης των δραστηριοτήτων τους. Οι περιπτώσεις αυτές, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ή, τουλάχιστον, να συζητηθεί περαιτέρω, ότι εμπίπτουν στην έννοια της παραβατικής συμπεριφοράς σε ψηφιακό περιβάλλον, εφόσον η ύπαρξη τους δεν εξαρτάται από την παρουσία του τελευταίου.

Η ανάμειξη παιδιών στην πορνογραφία, ωστόσο, αν και έγκλημα που διαπράττεται στον πραγματικό κόσμο επί δεκαετίες, έχει συμπεριληφθεί ως τέτοιο σε όλες τις νομοθετικές, ανά τον κόσμο, πρωτοβουλίες, οι οποίες θέτουν ή προσπαθούν να θέσουν ένα νομικό πλαίσιο λειτουργίας του κυβερνοχώρου. Τα προβλήματα, βεβαίως, με την παιδική πορνογραφία στο διαδίκτυο ποικίλουν. Ξεκινώντας από τον ορισμό του παιδιού και την ηλικία για την ικανότητα σεξουαλικής συναίνεσης έως το ακριβές περιεχόμενο του πορνογραφικού υλικού και την σύγκρουση της ψυχολογίας και της βιολογίας με την νομική επιστήμη.

Ένας, κοινώς, αποδεκτός ορισμός, πάντως, για την παιδική πορνογραφία είναι ότι νοείται η απεικόνιση παιδιών, τα οποία είτε μέσω εξαναγκασμού είτε μέσω της πειθούς εμπλέκονται σε σεξουαλική δραστηριότητα, προκειμένου άτομα με σεξουαλικό ενδιαφέρον σε ανήλικους να ικανοποιηθούν.

Η βιομηχανία της εν λόγω πορνογραφίας προϋπήρχε του διαδικτύου και των νέων τεχνολογιών αλλά ήταν υποχρεωμένη να περιοριστεί σε παραδοσιακές μεθόδους παραγωγής και διακίνησης του υλικού υπό τη μορφή εντύπων, φωτογραφιών και βιντεοταινιών. Παρομοίως, οι ενδιαφερόμενοι, περιθωριοποιημένοι καθώς ήταν, δεν είχαν τη δυνατότητα της ελεύθερης επικοινωνίας μεταξύ τους και η πρόσβαση στο υλικό ήταν μάλλον δύσκολη. Η

εξέλιξη των νέων τεχνολογιών, καθώς και η ανωνυμία που προσέφερε, σχεδόν εξαρχής, το διαδίκτυο άλλαξαν τα δεδομένα και τις προοπτικές. Η επικοινωνία μεταξύ τους έγινε εύκολη, ελεύθερη και κυρίως ασφαλής. Η πρόσβαση στο υλικό διευκολύνθηκε σημαντικά και η ποσότητα και η ποικιλία του υλικού αυξήθηκε δραματικά. Οι τρόποι προσέγγισης των ανηλίκων εμπλουτίστηκαν και τα μέσα διάδοσης πολλαπλασιάστηκαν. Η χρήση της τεχνολογίας και του διαδικτύου, λοιπόν, διευκόλυνε τη διάδοση της παιδικής πορνογραφίας αλλά σίγουρα δεν την προκάλεσε. Κι ορθώς, κατά τη γνώμη του γράφοντος, η παιδική πορνογραφία, η παραγωγή και η διακίνηση της, συμπεριλαμβάνεται στον όρο «κυβερνοέγκλημα».

Κι ενώ η πλειοψηφία του νομικού κόσμου σε παγκόσμια κλίμακα συμφωνεί στην ποινικοποίηση της πραγματικής παιδικής πορνογραφίας, δεν συμβαίνει το ίδιο με την εικονική παιδική πορνογραφία.

Η εικονική παιδική πορνογραφία αποτελεί ένα σύγχρονο και πρόσφατο, σχετικά, φαινόμενο στην πορνογραφία, κατά την οποία κατασκευασμένες, αποκλειστικώς, ψηφιακά εικόνες απεικονίζουν συμμετοχή ανηλίκων σε σεξουαλική δραστηριότητα, αλλά στην ουσία δεν είναι τίποτα άλλο από απεικονίσεις φανταστικών προσώπων.

Η διαμάχη που έχει ξεσπάσει, πέραν της εικοσαετίας, κυρίως σε νομικό επίπεδο, αφορά συνταγματικές ελευθερίες, ανθρώπινα δικαιώματα, θεραπευτικά μέσα και μέσα εκτόνωσης των ορμών.

Οι υπέρμαχοι της απαγόρευσης και, συνεπώς, της ποινικοποίησης της εικονικής παιδικής πορνογραφίας, προβάλλουν τα εξής επιχειρήματα:

- Μία απεικόνιση, είτε περιλαμβάνει ένα πραγματικό παιδί είτε ένα εικονικό, να συμμετέχει σε σεξουαλική δραστηριότητα, αποτελεί μία μορφή θυματοποίησης όμοιας με αυτή που συμβαίνει στην πραγματική παιδική πορνογραφία και για αυτό τον λόγο πρέπει να αντιμετωπίζεται ομοίως (Taylor & Quayle, 2003).
- Οι παιδόφιλοι, συχνά, εκμεταλλεύονται το υλικό της εικονικής παιδικής πορνογραφίας, προκειμένου να πείσουν ανήλικους για συμμετοχή σε σχετικό οπτικοακουστικό υλικό ή να προχωρήσουν στην κακοποίηση παιδιού για την ικανοποίησή τους (McCabe & Gregory, 1998).
- Η εικονική παιδική πορνογραφία διευκολύνει τους παιδόφιλους να παρακάμψουν τους φόβους τους και τις κοινωνικές τους αναστολές και τους επιτρέπει να εμπλακούν σε παιδική κακοποίηση (Marshall, 2000).

Από την άλλη πλευρά της διαμάχης, αποτελεί πεποίθηση ότι στην περίπτωση της εικονικής παιδικής πορνογραφίας από τη στιγμή που δεν υπάρχει καμιά φυσική ή ψυχολογική επίπτωση σε κάποιο πραγματικό παιδί κατά την παραγωγή, δεν θεωρείται ούτε πρόσφορο ούτε σκόπιμο να ενταχθεί αυτή σε νομικό πλαίσιο απαγόρευσης. Περαιτέρω, υποστηρίζεται ότι ο σκοπός της ποινικοποίησης της παραγωγής, διακίνησης και κατοχής παιδικής πορνογραφίας είναι η προστασία των ανηλίκων από τη σεξουαλική κακοποίηση, κι εφόσον στην περίπτωση της εικονικής δεν εμπλέκονται ανήλικοι δεν θεωρείται σκόπιμη η απαγόρευσή της (Taylor & Quayle, 2003). Επιπροσθέτως, και με δεδομένο ότι η σεξουαλική έλξη, από μόνη της, προς ένα παιδί δεν αποτελεί έγκλημα και λαμβάνοντας υπόψη ότι η εικονική παιδική πορνογραφία δεν καθίσταται επιζήμια για κανένα πραγματικό παιδί, η απαγόρευσή της θα οδηγούσε σε ποινικοποίηση της φαντασίας (Williams, 2003). Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και η απάντηση του Αμερικάνικου Ανώτατου Δικαστηρίου στη φημισμένη δίκη *Ashcroft v. The Free Speech Coalition*, στο επιχείρημα της κυβέρνησης ότι η εικονική

παιδική πορνογραφία ενθαρρύνει τον παιδόφιλο να κακοποιήσει παιδιά. Το Δικαστήριο απάντησε ότι ο παραπάνω ισχυρισμός έχει ως διανοητικό ισοδύναμο τον ισχυρισμό ότι ο Ρωμαίος και η Ιουλιέτα ενθαρρύνουν τους έφηβους να αυτοκτονήσουν και για αυτό τον λόγο θα έπρεπε να μην διδάσκεται στα σχολεία (Ashcroft v. The Free Speech Coalition, 2002).

Στην, ως άνω, αναφερθείσα διαλεκτική, προστίθενται και πρόσφατες επιστημονικές μελέτες που συνηγορούν υπέρ της πορνογραφίας ως μέσου μείωσης της σεξουαλικής κακοποίησης (Ferguson & Hartley, 2009). Η εικονική παιδική πορνογραφία προτείνεται ως προστατευτικός παράγοντας για την παιδική σεξουαλική εκμετάλλευση, επιχείρημα που επιβεβαιώνεται από στατιστικές σε χώρες που δεν ποινικοποιήθηκε (Jozifkova & Weiss, 2011).

Εν κατακλείδι, η συζήτηση και η νομική αντιπαράθεση για την ψηφιακή παραβατικότητα και την παραβατικότητα στο ψηφιακό περιβάλλον, μόλις έχει αρχίσει και δεν πρέπει να είναι μονοδιάστατη. Αποτελεί επιτακτική ανάγκη ο διάλογος αυτός να μην περιοριστεί ανάμεσα σε θεωρητικούς της νομικής επιστήμης. Το νομικό πλαίσιο που θα ρυθμίσει τον κυβερνοχώρο, εφόσον κάτι τέτοιο κρίνεται αναγκαίο, πρέπει, κατά τη διαμόρφωσή του, να αξιοποιήσει στο έπακρο την πλούσια γνώση που κατέχουν οι κοινωνικές επιστήμες. Ο ρόλος της ψυχολογίας και της κοινωνιολογίας στην κατανόηση και στην ανάλυση συμπεριφοράς του ατόμου ή της ομάδας πρέπει να είναι ουσιαστικός και όχι επικουρικός. Ο κυβερνοχώρος είναι ένας νέος κόσμος. Δεν δύναται να χωρέσει σε μία δικαστική αίθουσα ή να εξαντληθεί σε νομικές αντιπαραθέσεις. Τους χρειάζεται όλους.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Ashcroft v. The Free Speech Coalition (2002). 122 S. Ct.1400-01. Retrieved February 24, 2019, from <https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/535/234.html>.
- Association of Chief Police Officer of England, Wales & Northern Ireland (2009). *ACPO e-crime Strategy*. Retrieved February 24, 2019, from <http://library.college.police.uk/docs/acpo/Ecrime-Strategy-2009.pdf>.
- Bosco, F., Staniforth, A. B., & Akhgar, B. (Eds.) (2014). *Cyber crime and cyber terrorism investigator's handbook*. Amsterdam; Boston: Elsevier.
- Council of Europe (2001). *Convention on Cybercrime* (ETS No.185). Retrieved March 04, 2019, from <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/185>.
- Diamond, M., Jozifkova, E., & Weiss, P. (2011). "Pornography and Sex Crimes in the Czech Republic. *Archives of Sexual Behavior*, 40 (6), 1037-1043.
- Ferguson, C. J., & Hartley, R. D. (2009). The pleasure is momentary... the expense damnable? The influence of pornography on rape and sexual assault. *Aggression and Violent Behavior*, 14 (5), p. 323-329. doi.org/10.1016/j.avb.2009.04.008
- Marshall, W. L. (2000). Revisiting the use of pornography by sexual offenders: Implications for theory and practice. *Journal of Sexual Aggression*, 6 (1-2), p. 67-77. doi.org/10.1080/13552600008413310
- McCabe, K., & Gregory, S. (1998). Recognizing the illegal activities of computer users. *Social Science Computer Review*, 16 (4), 419-422.

Taylor, M., & Quayle, E. (2003). *Child pornography: An internet crime*. (1st ed.). Hove, East Sussex; New York: Brunner-Routledge.

Williams, K. (2003). Child pornography and regulation of the internet in the United Kingdom. The impact on fundamental rights and international relations. *Brandeis Law Journal*, 41, 463-469.

Ο συγγραφέας

Στυλιανός Συκάς: Νομικός και Υποψήφιος Διδάκτορας, Τμήμα Ψυχολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Ανήκει στο ερευνητικό δυναμικό του Εργαστηρίου Δυνητικής Πραγματικότητας του Παντείου Πανεπιστημίου.